

TÁJÉKOZTATÁS ÁLTALÁBAN

A tudományos–műszaki könyvtárak a személyiség fejlesztéséért

A személyiség sokoldalú fejlesztésének fontosságára az SZKP Központi Bizottságának 1979. áprilisi határozata hívta fel ismételtelen a figyelmet. A határozat végrehajtásában különös szerep vár a tudományos–műszaki könyvtárakra, mivel helyzetüknél fogva egyrészt a személyiség általános fejlesztését is elősegíthetik, másrészt viszont mindezt egy-egy szakma, tudományág irodalomellátásához igazodva végezhetik csak el. Ennek alapján alakultak ki a tudományos–műszaki könyvtárak személyiségfejlesztő feladatai: a tudományos és szakmai látókör szélesítése, tudománypropaganda, segítségnyújtás a dolgozóknak a tudományos–műszaki művek tanulmányozásában és részvétel a kollektívák életében.

A tudományos–műszaki könyvtárak személyiségfejlesztő lehetőségeit számba véve, tennivalóik 3 követendő irányvonal körül rajzolódhatnak ki: *a személyiség fejlesztését akadályozó okok tanulmányozása, az ez irányú munka feltételeinek tanulmányozása, következtetések és a hatékony formák keresése.*

A tudományos–műszaki könyvtárak munkájában a személyiségfejlesztés szempontjából a legnagyobb nehézséget a kutatók témák körülhatároltsága jelenti. Ez főként abban jut kifejezésre, hogy az olvasói érdeklődés nem terjed túl a teljesítendő feladaton. Ugyanakkor a szakember egyik elidegeníthetetlen vonása az állandó érdeklődés a rokon területek iránt. A szűk szakmai területekre irányuló tudás, ha nem társul hozzá más, akadályozza a dolgozók növekvő közéleti–politikai aktivitását. Ahhoz, hogy valaki teljes készséggel vehessen részt a termelés irányításában, több tudomány ismeretere van szüksége (vezetéstudomány, szociálpszichológia, pedagógia stb.). A szűk szakmai tevékenységre korlátozott érdeklődés elszegényíti az ember szellemi kultúráját, ellentmond a modern szakemberről alkotott képnek, melynek legfőbb vonása a saját munkájának mély ismeretével párosult általános tudás.

Ez utóbbi jelentőségét még nem minden szakkönyvtáros ismerte fel. Egy leningrádi felmérés tapasztalatai szerint pl. ugyanakkor, amikor egyes műszaki könyvtárak kiépítik kapcsolataikat a más típusú könyvtárakkal, *sok műszaki könyvtár teljes egészében csak saját állományára támaszkodik.* A műszaki könyvtárosok többségének semmiféle ismerete nincs saját könyvtárának gyűjtőköre és a környezetében működő többi könyvtár gyűjtőkörének kapcsolatai felől. Sok könyvtáros még a rokon szakmákat sem ismeri.

A személyiség sokoldalú fejlesztését gátolja a műszaki könyvtárak olvasószolgálatának kérdés–felelet módszere is. A kérdés mindig egy-egy szükségletre vonatkozik, a könyvtár is így válaszol rá, s legtöbbször nem is tesz kísérletet arra, hogy válaszában a kapcsolódásokat is felvillantssa.

A személyiség sokoldalú fejlesztésére irányuló *szakkönyvtári erőfeszítések mozgásterei* a következők:

1. A szűk körű érdeklődés leküzdésében nagy lehetőségeket kínál *a széles tömegek növekvő részvétele az üzemek vezetésében, szociális életében.* Sok műszaki könyvtár nyújt már ma is segítséget az üzem vezetésében, a társadalmi megmozdulások szervezésében.

2. Az érdeklődés kiszélesítésére felhasználható *a pályakezdő szakemberek patronálása.* A Leningrádi Állami Egyetem Krupszkajáról elnevezett kulturális intézete dolgozott ki ezzel kapcsolatban módszertani alapelveket.

3. Fontos feladat a termeléssel, a K+F-el közvetlen kapcsolatban levő *társadalomtudományi ismeretek széles körű terjesztése.* Ez azt jelenti, hogy a műszaki könyvtárak előtt széles lehetőségek nyílnak a személyiség világnézet, szakmai és erkölcsi nevelése terén.

4. Új lehetőségeket nyit a könyvtárak számára *a dolgozók növekvő szabadideje.* Sok üzemben ma már kísérleteket folytatnak a szabadidő teljesebb kihasználására, önképzésre. Különös szerepet játszanak ebben a szóbeli propaganda eszközei, az ajánló bibliográfiák, az olvasókonferenciák.

5. *A könyvtári munkafolyamatok automatizálásával és mechanizálásával* a könyvtárosok és bibliográfusok új lehetőséget kaptak arra, hogy tevékenységüket kiszélesítsék, azaz súlypontját az emberközi kapcsolatokra helyezték át.

6. A személyiség sokoldalú kifejlesztését sok tekintetben *az egyes olvasók differenciált, egyéni ellátása* segíti elő. Ez az olvasók szociálpszichológiai sajátosságainak, a munkában és a társadalmi–politikai életben való részvételének tanulmányozásán alapul.

A dolgozók tematikus érdeklődésének kitágításához jó szolgálatot nyújt a *konkrét szaktudományok kapcsolatainak vizsgálata a tudomány és technika más területeivel.* Ennek alapján 3 belső kapcsolatszintet lehet megkülönböztetni:

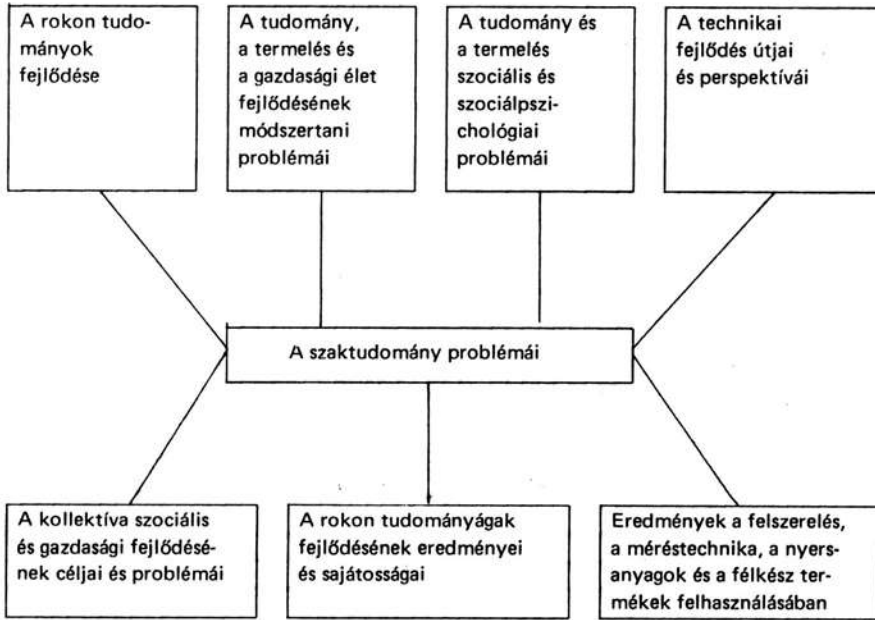
az adott tudományterület fejlődésének módszertani alapjai (*felmenő kapcsolatok*);

a szomszédos tudományterületek tematikája (*lemező kapcsolatok*);

a tudomány és technika egyéb területei (*mellékkapcsolatok*).

A vizsgálat eredményét az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat

Ennek alapján a konkrét közösségekre és szakemberekre alkalmazva alakítható ki a tájékoztatás. Ezeket az általános módszertani elveket használhatják fel a könyvtárak munkájukban a személyiség sokoldalú fejlesztésére. Az objektív információs igények teljesítése céljából mind több műszaki könyvtárban így szélesítik ki a választ. A könyvtárosok nemcsak egy-egy tudományos vagy termelési kérdésben nyújtanak ezáltal segítséget, hanem az embereket egyszersmind a tudományos és az általános politikai célok elérésére is felkészítik.

A személyiség sokoldalú fejlesztésének feladata ösztönöz arra, hogy tovább fejlődjék a *műszaki, a szakszerkezeti és a pártkönyvtárak együttműködése*. Az együttműködés keretében e könyvtárak közös olvasótalálkozókat szervezhetnek. Ezek a találkozók a dolgozók erkölcsi nevelését segíthetnék elő. Sajnos nem mindenütt használják ki az együttműködésnek ezeket a lehetőségeit. Van, ahol mesterségesen szétválasztják a feladatokat és a funkciókat, ez azonban mindig a közös feladat rovására megy.

Nagy segítséget nyújtanak a könyvtáraknak a tudományos és üzemi kollektívák vezetői. Sok esetben a vezető tájékoztató módszere határozza meg a kollektíva tagjai-

nak információs aktivitását. Ezért néhány könyvtár felmérte a vezetők irányító munkájának jellegét, és ennek alapján állapította meg információs igényeiket. Így pl. modell készült egy tudományos kutatólaboratórium vezetőjének információs igényeiről. Ez nemcsak az információs igényeket tárja fel, hanem megosztásait és funkcióit is. A modell gyakorlati értéke abban rejlik, hogy segítségével *számba lehet venni a vezetők szakmai fejlődésének összes oldalát*, meg lehet határozni egy-egy vezető információs aktivitásának szintjét és informálódásának formáit.

A műszaki könyvtáraknak még további számtalan lehetőségük van a személyiség sokoldalú fejlesztésére. Ezek az állománygyarapítással, az együttműködéssel függenek főként össze. Hogy itt javulást érjenek el, az objektív információs igények és a szociálpszichológiai sajátosságok tanulmányozására van szükség.

/SEHURIN, D. E.: Szodejsztvie naucsno-tehniczeszkih bibliotek vszesztoronnemu razvitiju licnoszti. = Naucsnie i Tehniczeszkie Biblioteki SZSZSZR, 1980. 1. sz. p. 10–18./

(Berczik Imréné)

